

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene

Decizia de a elabora o Cartă a drepturilor fundamentale a Uniunii Europene a fost luată la Consiliul European de la Koln din 3-4 iunie 1999

Sarcina redactării unui proiect de Cartă a revenit unei convenții alcătuite din reprezentanți ai șefilor de stat și de guvern, Președintele Comisiei, precum și membri ai Parlamentului European și ai parlamentelor naționale.

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene a fost proclamată de către Comisia Europeană, Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene la Consiliul European de la Nisa, din 7 decembrie 2000.

Preambulul Cartei prezintă hotărârea statelor membre de a împărtăși „un viitor pașnic întemeiat pe valori comune” și declară că, „conștientă de patrimoniul său spiritual și moral, Uniunea este întemeiată pe valorile indivizibile și universale ale demnității umane, libertății, egalității și solidarității; aceasta se întemeiază pe principiile democrației și statului de drept”.

Carta drepturilor fundamentale reunește într-un singur text ansamblul drepturilor civice, politice, economice și sociale ale cetățenilor europeni și ale tuturor celor care locuiesc pe teritoriul Uniunii.

Aceste drepturi sunt grupate în șase capitole principale: Demnitatea, Libertățile, Egalitatea, Solidaritatea, Cetățenia și Justiția.

Începând din 2001, Parlamentul European prezintă în fiecare an, un raport care analizează măsura în care drepturile enunțate în Cartă sunt respectate. De exemplu, în 2002, Parlamentul a indicat că situația deținuților s-a deteriorat în unele state membre, în principal ca urmare a suprapopulării închisorilor. Intenția Parlamentului European este aceea de a valorifica cât mai bine aceste rapoarte în vederea unei conștientizări generale la nivelul statelor membre.

Includerea drepturilor fundamentale în Tratatul de la Lisabona presupune faptul că instituțiile europene și statele membre sunt, din punct de vedere juridic, obligate să le respecte.

Pentru ca cititorii noștri să fie complet informați, vom comenta câteva articole din această Cartă.

Astfel, articolul 1 stipulează: “Demnitatea umană este inviolabilă. Aceasta trebuie respectată și protejată.”

În explicațiile publicate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene se specifică extrem de clar că demnitatea umană reprezintă însuși temeiul drepturilor fundamentale. Hotărârea Curții Europene de Justiție din 9 octombrie 2001 confirmă faptul că dreptul fundamental la demnitatea umană face parte din dreptul Uniunii. De asemenea, din aceeași hotărâre reiese, în special, faptul că nu se poate face uz de niciunul dintre drepturile înscrise în Cartă pentru a aduce atingere demnității unei **alte persoane**. Carta trebuie, prin urmare, respectată chiar și în cazul restrângerii unui drept. Spre exemplu, unui deținut trebuie să i se respecte demnitatea atât de către gardieni cât și de către ceilalți deținuți.

Articolul 7 . “Orice persoană are dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a secretului comunicațiilor.”

Aceasta înseamnă că nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă, într-o societate democratică, este o măsură necesară pentru siguranța națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora. Putem afirma că violarea corespondenței sau ascultarea telefoanelor nu pot fi efectuate decât, cumulativ, în cazurile strict prevăzute de lege și doar dacă se încadrează în situațiile enumerate anterior.

Articolul 49(3). “Pedepsele nu trebuie să fie disproporționate față de infracțiune”

Acesta reia principiul consacrat de tradițiile constituționale comune ale Statelor Membre și de jurisprudența Curții de Justiție a Comunităților Europene. Cu alte cuvinte, dacă pentru furtul unei mașini se primesc 3 ani de pușcărie, nu se pot primi tot 3 ani pentru furtul unei rațe (caz antologic în justiția românească), deși infracțiunea este aceeași. Tocmai din acest punct de vedere, Codul Penal prevede pedepse minime și maxime. Dacă noile Coduri și Coduri de procedură nu țin decât parțial cont de prevederile Cartei, până la 1 noiembrie 2014, acestea vor trebui modificate odată cu intrarea în deplină forță juridică a Tratatului de la Lisabona.

Textele integrale ale Cartei drepturilor fundamentale și explicațiilor juridice aferente pot fi consultate pe www.eudirect.ro

Paul Matei (Centrul EUROPE DIRECT Iași)